

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Художньо-педагогічний факультет
Кафедра образотворчого та декоративно-прикладного
мистецтва**

Тези III Всеукраїнської науково-практичної конференції

**УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ МИСТЕЦЬКІ
ПРОСТОРИ:
ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА**

Український та європейський мистецькі простори: історія, теорія, практика: Тези III Всеукраїнської науково-практичної конференції / упоряд. О. А. Сташук, Л. В. Крайлюк. – Рівне: РДГУ, 2019. 220 с.

Упорядники:

Сташук О. А., кандидат педагогічних наук, професор кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва РДГУ;

Крайлюк Л. В., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва РДГУ

До збірника увійшли матеріали наукових пошуків у галузі мистецтвознавства, музеєзнавства і культурології, мистецької педагогіки та практики дослідників Києва, Полтави, Жешува (Польща), Нового Сончу (Польща), Харкова, Івано-Франківська, Острога, Запоріжжя, Рівного.

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ МИСТЕЦТВО, ДИЗАЙН

1. **Стоколос Надія**, доктор історичних наук, професор кафедри культурології та філософії Національного університету «Острозька академія», **Шеретюк Руслана**, доктор історичних наук, професор кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Набутки садово-паркового мистецтва Волині крізь призму діяльності Вацлава Борейка (перша половина XIX ст.)*.
2. **Ямборко Ольга**, кандидат мистецтвознавства, доцент ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». – *Образотворчий стиль килимів Олександра Саєнка 1920-х років*.
3. **Істоміна Галина**, кандидат мистецтвознавства, науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАНУ. – *Сучасне професійне і народне мистецтво кераміки в Україні кінця XX – початку XXI століть: глобалізаційні впливи*.
4. **Крайлюк Любов**, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Ремінісценції традиційної монументальної пластики в проєктній графіці Ніла Хасевича*.
5. **Саєнко Тетяна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – *Народний костюм у творчості художників сучасності*.
6. **Маслова Світлана**, старший викладач Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – *Ф. Гундертвассер. Поєднання художньої творчості з архітектурною практикою*.
7. **Локшук Ірина**, старший викладач кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Західне Полісся: тканини майстрів с. Велимче Ратнівського району*.
8. **Перетяцько Іван**, магістрант кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Філософські основи творчості Густава Клімта (на прикладі «Університетських картин»)*.
9. **Підцерковна Ярослава**, старший викладач кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Дерев'яні дитячі меблі тимчасового користування в інтер'єрі поліської хати*.

10. **Чернієнко Віра**, старший викладач кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Симпозіум як форма інтеграційних впливів на мистецькі процеси.*
11. **Болкун Наталія**, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – *Творчість кременчуцького художника Дмитра Короля в контексті традиційної витинанки.*
12. **Дибач Ірина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Взаємозв'язок людини і природи через призму мистецтва.*
13. **Усенко Олена**, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – *Традиції вишивки на Полтавщині.*
14. **Павлюк Дарина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Мистецькі погляди на проблему еміграції молоді.*
15. **Галушко Яна**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Дивосвіт казкових образів Марії Приймаченко в культурному просторі сучасності.*
16. **Яремчук Дарина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Естетизм як стильова домнанта імпресіонізму.*
17. **Клімова Катерина-Алісія**, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – *Графічний портрет у творчості полтавського художника Миколи Підгорного.*
18. **Лаврук Ольга**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Тематика бджільництва у філателії пострадянських країн: історичні аспекти.*
19. **Шепілов Олександр**, магістрант кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – *Місце живописного натюрморту в інтер'єрі.*
20. **Давидюк Надія**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Функціональне призначення батику в країнах Стародавнього Сходу.*
21. **Усик Олена**, магістрантка кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Народний одяг у системі цінностей української культури.*

22. **Карповець Віта**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Інтерпретація творчості Ліни Костенко в українському мистецтві.*
23. **Гаврилюк Василина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Філософія буття та її художні інтерпретації у вічзньому декоративно-прикладному мистецтві.*
24. **Філімонова Дарина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Фотомистецтво Рівненщини: персоналії сьогодення.*
25. **Поздняковська Ольга**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Двері як один зі стилеутворюючих елементів інтер'єру.*
26. **Молдаванцев Владислав**, магістрант кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Сучасні підходи до komponування християнських храмових споруд в Україні.*
27. **Сучкова Катерина**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Сюрреалістичне мистецтво Рене Магрітта як джерело творчих інспірацій*

ХОРЕОГРАФІЧНЕ, ТЕАТРАЛЬНЕ ТА МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО

1. **Швидків Галина**, Заслужений працівник культури України, доцент кафедри пісенно-хорової практики та постановки голосу Рівненського державного гуманітарного університету. – *Взаємозв'язок педагогічних принципів видатних фундатора львівської вокальної школи Валерія Висотського та видатного педагога Олени Муравйової.*
2. **Маркевич Лариса**, старший викладач кафедри хореографії Рівненського державного гуманітарного університету – *Модернізація української балетної вистави в 60-80 рр. як переінтонування сфери мислення балетмейстерів.*
3. **Кучина Наталія**, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Музичні фестивалі Рівненщини.*
4. **Легка Ілона**, старший викладач кафедри хореографії Рівненського державного гуманітарного університету – *Сучасні вимоги до методики викладання сценічного танцю в закладах освіти.*

5. **Самохвалова Алла**, старший викладач кафедри хореографії Рівненського державного гуманітарного університету – *Соціальні танці – радість, що дарує українська народна культура.*
6. **Панасюк Анастасія**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Макс Ріхтер та Ніко М'юлі: паралелі творчості.*
7. **Сімакова Світлана**, магістрантка Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди – *Історико-культурні умови формування художнього образу в музичному мистецтві доби класицизму.*
8. **Залевська Вікторія**, магістрантка кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Творчість поета-пісняра Петра Фатенка.*

МИСТЕЦЬКА ОСВІТА І КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ

1. **Bugajska-Bigos Iwona**, dr hab. Państwowej Wyższej Szkoły w Nowym Sączu (Polska), **Anna Steliga**, dr Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego (Polska). – *Sztuki plastyczne w edukacji – nowe oblicza i wyzwania.*
2. **Сташук Олександр**, кандидат педагогічних наук, професор кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Тональне вирішення академічного рисунку в контексті сучасної мистецької освіти.*
3. **Steliga Anna**, dr Wydziału Sztuki Uniwersytetu Rzeszowskiego (Polska), **Bugajska-Bigos Iwona**, dr hab. Państwowej Wyższej Szkoły w Nowym Sączu (Polska). – *Sztuki plastyczne jako forma wspierania rozwoju dzieci i młodzieży.*
4. **Власюк Олена**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету. – *Формування художнього досвіду студентів засобами декоративно-прикладного мистецтва.*
5. **Ганжа Микола**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського державного гуманітарного університету – *Використання навчально-виховних властивостей мистецтва дизайну – виклик сьогодення в освітньому середовищі.*
6. **Чернюшок Ольга**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Рівненського

- державного гуманітарного університету – *Розвиток креативного мислення у підготовці майбутніх художників-педагогів.*
7. Глушук Оксана, старший викладач кафедри культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Мистецько-освітній потенціал креативних просторів у міському середовищі*
 8. Кулінка Ірина, магістрантка кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Культурно-мистецькі проєкти в культурно-дозвілєвій практиці Рівненського обласного краєзнавчого музею.*
 9. Ковтун Анна, магістрантка кафедри образотворчого мистецтва Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка – *Педагогічний потенціал квілінгу.*
 10. Рудописов Євген, магістр, вчитель образотворчого мистецтва дитячої школи мистецтв №1 (м. Запоріжжя) – *Особливості вивчення парадного портрета в загальноосвітній школі.*
 11. Єфимець Людмила, магістрантка кафедри культурології і музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету – *Туристична сфера України як сегмент культурної політики держави: історія та історіографія проблеми*

Список використаних джерел:

1. Зорко А. Є. Натюрморт у класичному живописі та академічній художній освіті / *Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство*. 2011. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknukim_myst_2011_25_6.
2. Лучук В. «Розвиток натюрморту в контексті трансформації системи “людина – річ”» *Матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції «Стильова панорама українського мистецтва»* [Електронний ресурс] 2008. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/16968/62-Luchuk.pdf?sequence=1>.
3. Матійчук М. Живопис в інтер'єрі поліського житла XIX–XX століть / *Україна споконвічна*. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://etnoua.info/novyny/zhyvopys-v-interjeri-poliskoho-zhytla-xix-xx-st-myhajlo-matijchuk/>.
4. Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва [Електронний ресурс]. Режим доступу: oipopp.ed-sp.net > [oipopp](http://oipopp.net) > [repository](http://oipopp.net/repository) > [dcr](http://oipopp.net/repository/dcr).

Давидюк Надія,
магістрантка кафедри
образотворчого
та декоративно-прикладного
мистецтва
Рівненський державний
гуманітарний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ БАТИКУ У КРАЇНАХ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

Батик – це техніка розпису тканини фарбами та резервом (воском). Результатом розпису тканини в такий спосіб часто непередбачуваний. Основним функціональним призначенням батику було створення особливої церемоніальної тканини, одоблення одягу багатих людей Древнього Сходу, пізніше і звичайні люди могли прикрашати свій одяг. На сьогоднішній день техніка батику широко використовується в Україні, вдосконалюється сучасними майстрами та стає доступнішою все більшій кількості людей, які цікавляться мистецтвом.

У пропонованій роботі ми розглядаємо функціональне призначення батіку у країнах Стародавнього Сходу, оскільки саме Індонезія, о. Ява, Китай є батьківщиною цього традиційного мистецтва.

У деяких областях Центральної Яви і прилеглих до неї островах збереглася найдревніша форма резервування, якою користуються досі при створенні особливої церемоніальної тканини. Резервом тут служить спеціально приготована рисова паста, яку наносять за допомогою бамбукової палички. Тканину беруть тільки ручного прядіння, фарба готується з кореня рослини *Morinda citrifolia*, фарбування відбувається в декілька стадій і триває декілька днів. Після видалення пасти залишаються прості, в основному геометричні, рідше – фігурні зображення.

Батик – це не запозичення з Індії, а швидше вдосконалення давно знайомої індонезійцям техніки. Через безліч товарно-господарських записів відомо, що індійські набивні тканини були предметом активного експорту на Суматру і Яву в Середні віки. З прагнення відтворити візерунки, що сподобалися, виник прилад – тьянтинг (джаньтинг) – маленька мідна посудина, яка наповнюється розплавленим воском і може бути розігріта на вогні, якщо віск починає застигати. Посудина забезпечена тонкою заломленою трубкою, з якої витікає тонка цівка воску, і саме це пристосування дозволяє нанести тонкі штрихи, лінії і точки, що становлять складний візерунок – характерну особливість індонезійського батіка. А малювання від руки перетворює просте фарбування тканини, таке необхідне в повсякденному житті, у високорозвинене мистецтво [2].

Передумовою для розвитку художнього оздоблення тканини послужила особливо тонка гладка бавовна, що привозилася знову ж з Індії. Цей дорогий матеріал могли собі дозволити тільки жінки багатих міст побережжя і жителі кротонів – князівських будинків патріархальної Яви.

З тисячі різних орнаментів, що передавалися з покоління в покоління, деякі були в кінці XIII ст. заборонені до використання для звичайних людей, і носити їх дозволялося тільки членам князівської сім'ї і особам, наближеним до

султана. Це були, передусім, традиційні ритуальні, символічні орнаменти. До таких орнаментів відносилися, наприклад, зображення міфічного птаха з розкритим перетинковим хвостом, схематичне зображення старовинного меча, спіральна смуга, язичок полум'я, спіраль, штрихи, що нагадують дощик, мотив зображення священної гори на білому фоні, тощо.

Батик завоював особливу популярність на о. Ява, де фахівці в цій справі досягли небувалих висот майстерності. Одяг тканин з візерунками, виконаними в техніці батика, спочатку носили лише аристократи. Свій вільний час вони присвячували розпису тканин. Поступово до цієї тонкої і дуже працемісткої роботи стали підключати і слуг. На о. Ява традиційні орнаменти і техніка їх нанесення передавалася з покоління в покоління, причому в кожній сім'ї вони називалися по-різному. Наприклад, чеплокан (з візерунками, що повторюються) або кавунг (з круговими елементами). Візерунки розпису належали кожній родині і ретельно охоронялися. За малюнком на одязі можна було визначити приналежність людини до касті, її суспільне становище і родинні зв'язки. Сюжети для розпису, від абстрактних малюнків до складних орнаментів, використовувалися для прикраси одягу; багатофігурні жанрові або релігійні композиції – для житла і храмів.

Символічне значення батика не лише у формі візерунків, а й у традиційних синьо-коричневих кольорах, які передають особливості національного колориту. Індонезійський класичний батик скупий у своєму кольорі: у гамі були присутні кольори слонової кістки, всі відтінки коричневого і найяскравіша фарба – індиго. Рецепти виготовлення синьої фарби були важливою таємницею кожної сім'ї майстрів.

Відомий дослідник Індонезії Г.П. Рофайер вважає, що батик паралельно розвивався і в Індії і на о. Ява. Яванці, щоб відтворити візерунки індійських майстрів у власній техніці, придумали маленький мідний посуд з тонкою загнутою трубочкою – чантингом. Посудина наповнювалася розплавленим воском, і в міру застигання його розігрівали знову. Цей винахід дозволив наносити на тканину тонкі лінії, штрихи і точки, які спільно утворювали

складний візерунок – характерну особливість індонезійського батику. Ще одним поштовхом до розвитку батику була поява тонкої рівної бавовни, що привозилася із Індії. Такий матеріал коштував дорого і доступ до нього мали лише багаті люди.

Батик в давнину був розповсюджений не тільки в Індонезії, а й в Індії, де цей спосіб оздоблення тканини носив назву «бандхана» і «лахерія».

Відомо, що розпис на тканині існував також у Китаї, вже в пізні роки епохи правління династії Цинь (221 р. до н.е. – 206 р. до н.е.) і ранні роки епохи правління династії Хань (206 р. до н.е. – 220 р.). Широке розповсюдження китайський батик отримав в епоху правління династії Тан (618-907 рр.). Він став одним з китайських товарів, які доставлялися по Великому шовковому шляху в Європу і інші райони світу [3]. У Китаї батик використовували, щоб прикрашати одяг та домашній текстиль. Нині й тут залишилося не багато майстрів з виготовлення батику, серед них більшість належить до етнічних груп, які мають назви Чжуан і Мяо. Чжуан і Мяо виробляють батик не тільки для своїх потреб, але й роблять речі з батику на продаж. Туристи, які відвідують ці етнічні райони, можуть побачити тут предмети домашнього вжитку: штори, подушки, скатертини, декоративні тканини для вивішування на стіну, а також особисті речі (дамські сумочки, ляльки і одяг).

Таким чином, упродовж тривалого розвитку мистецтва розпису тканин відбирались і відшліфовувались візерунки, головним орнаментальним мотивом яких стали квіти і листя. Для кожної рослини знаходилась певна декоративна характеристика. Промальовка і колорювання візерунка проводилось так, щоб орнамент зливався з тією чи іншою тканиною. Різноманітність малюнків була надзвичайною. В силу історичних обставин розвиток мистецтва розпису тканин йшов своїм шляхом, поступово удосконалюючи технічні і художні прийоми різноманітних способів розпису.

На теперішній час функціональне призначення батику полягає не тільки в одязі а й у декоративному оздобленні інтер'єрів. Панно, виконані в техніці

батик, прикрашають приватні будинки, театри, будинки культури, школи, університети та інші заклади.

Список використаних джерел:

1. Касьян Т. К. Художній розпис тканини в техніці «батик» в історичному, технологічному та творчому аспектах / *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв . Мистецтвознавство. Архітектура*. 2008. № 11. С. 63-67.
2. Малиніна А. Основи розпису тканини. Батик: навч.-метод. посіб. Х.: Скорпіон, 2005. 31 с.
3. Резніченко М. І., Ковальчук Т. П., Богайчук Л.Р. та ін. Основи вжиткової творчості і методика викладання: Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга «Богдан», 2011. 224 с.

Усик Олена

магістрантка кафедри культурології та музеєзнавства

Рівненський державний гуманітарний університет

НАРОДНИЙ ОДЯГ У СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Український народний одяг – унікальне поліфункціональне явище національної культури. В ньому переданий віковий досвід життя людей, їх практично-доцільна виробнича творча діяльність відповідно до умов життя в певному природньому середовищі, історичному часі, до віку, статі, соціального походження, світогляду, вірувань, звичаїв, обрядів, естетично-мистецьких поглядів, уподобань. В одязі український народ відобразив свою самобутність, ментальність, творчий потенціал, глибинність національної життєстверженості – артикулює Р. В. Захарчук-Чугай у праці «Українське народне декоративне мистецтво» [4]. За допомогою компонентів народного вбрання український народ ідентифікує себе з духовною культурою держави.

Із глибокої давнини і до сьогодні народне традиційне вбрання народу є втіленням духовних та матеріальних потреб людини, виконує важливі побутові, обрядові, культурні та соціальні функції. Культура вбрання, її рівень, емоційна навантаженість, які формувались на протязі всієї історії, демонструють